

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА**

Факультет історії, політології і міжнародних відносин
Кафедра політичних наук

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПОЛІТИЧНА ГЕОГРАФІЯ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Спеціальність 052 Політологія
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні
кафедри політичних наук
Протокол № 06 від 18 листопада 2025 р.

Завідувач кафедри

Монолатій І. С.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Політична географія
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Викладач (-і)	Кобець Юлія Василівна
Контактний телефон викладача	+38097842018
Е-mail викладача	yuliia.kobets@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/2132
Консультації	упродовж вивчення курсу згідно розкладу
2. Анотація до курсу	
Курс політичної географії світу покликаний сформувати у свідомості здобувачів наукові уявлення про просторову організацію політичного життя суспільства і територіальне співвідношення політичних сил на різних ієрархічних рівнях. Знання з політичної географії світу сприяють розвитку світогляду майбутніх кваліфікованих фахівців з міжнародних відносин. Зміст навчальної дисципліни охоплює широке коло питань, серед яких найважливішими є: об'єкт, предмет і методи політичної географії, сутність геополітики; історія розвитку політико-географічних та геополітичних ідей, головні сучасні концепції; етапи формування та сучасний стан політичної карти світу; політична географія Світового океану; політико-географічне положення держави, її територія та кордони; форми правління та державного устрою країн світу, їх адміністративно-територіальний поділ; основні положення електоральної географії та її особливості в країнах світу; географія воєнно- політичних конфліктів в окремих регіонах світу.	
3. Мета та цілі курсу	
Мета - формування систематизованого цілісного уявлення про закономірності розвитку політо- і соціосфери, про просторове функціонування політичних систем і соціально-економічних законів на неоднорідному в природному і господарсько-культурному відношенні територій сучасного світу, про роль географії в їхньому пізнанні; а також вивчення головних закономірностей існування та динаміки формування політичної картини світу, її понятійно-категоріального апарату; світових і вітчизняних політико-географічних, політологічних шкіл, геополітичних концепцій і напрямів; політичних феноменів і цінностей: політичної діяльності, політичного процесу, політичної влади, політичного режиму, політичної системи, політичного лідерства, політичного конфлікту, політичної культури, демократії, консенсусу, громадського суспільства; основних політичних партій, громадських організацій і рухів, суті і функцій держави в політичній системі суспільства, сучасних напрямів інтеграційних та геоглобалізаційних процесів. Цілі: – з'ясування загальносвітових закономірностей, основних теоретичних підходів і принципів в політичній географії, усвідомлення основних теоретичних положень за великими регіонами світу й України в порівнянні; – розкриття сутності політичної географії як навчальної дисципліни, основних понять та категорій політичної географії, аналіз її проблемних областей; – набуття студентами вичерпного знання політичної карти світу і окремих історико-	

географічних регіонів із зазначенням географії "гарячих" точок і наголошенням на політико-географічному положенні провідних за різними соціо-економічними ознаками регіонів і держав; – засвоєння розгорнутої інформації про форми державного устрою та систему органів державної влади, функції державних кордонів і столиць; – вивчення теоретичних підходів у геополітику з акцентом на геополітичне положення України; – виявлення впливу геоглобалізаційних процесів на політичну карту світу, державу і окремого громадянина; вивчення і перевірка знань політико-географічної номенклатури тощо.			
4. Компетентності			
Інтегральна компетентність. Здатність розв’язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у політичній сфері, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням теорій та методів політичної науки. Загальні компетентності. ЗК1. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності СК1. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки. СК3. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах. СК4. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності. СК6. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.			
5. Результати навчання			
РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності. РН09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв’язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки. РН12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування. РН13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.			
6. Організація навчання курсу			
Обсяг курсу			
Вид заняття		Загальна кількість годин	
лекції		10	
семінарські заняття / практичні / лабораторні		20	
самостійна робота		60	
Ознаки курсу			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	Політологія	4	вибірковий
Тематика навчальної дисципліни			
		кількість годин	

Тема	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Тема 1. Теоретичні засади політичної географії	2	2	6
Тема 2. Особливості історичного розвитку політичної географії		2	8
Тема 3. Новітня політична географія	2	2	8
Тема 4. Розвиток політико-географічних ідей в Україні	2	2	8
Тема 5. Територія у політичній географії.	2	4	10
Тема 6. Кордон у політичній географії	2	2	6
Тема 7. Класифікації та типології країн світу.		4	8
Тема 8. Електоральна географія.		2	6

Перелік питань для обговорення на лекції та семінарських заняттях, список літератури для підготовки до кожного заняття та завдання для самостійної роботи, перелік індивідуальних науково-дослідних завдань та вимоги до їх виконання визначені робочою навчальною програмою навчальної дисципліни та розміщені в системі дистанційного навчання.

7. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання курсу	Оцінювання відбувається згідно з:		
	- Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.cnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-orhanizatsiiu-osvitnoho-protsesu-ta-rozrobku-osnovnykh-dokumentiv-z-orhanizatsii-osvitnoho-protsesu.pdf		
	- Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf		
	Структура розподілу 100 балів передбачає:		
	1) відповіді на семінарських заняттях – 50 балів;		
	2) написання контрольної письмової роботи – 20 балів;		
	3) виконання індивідуального завдання – створення та представлення графічної презентації з визначеної проблеми (ІНДЗ стосуються дослідження відкритості публічної інформації чиновників та посадових осіб) – 20 балів (з них 10 балів – за проєкт, 10 балів – за представлення).		
	4) написання тематичних тестів – 10 балів.		
	Загальна кількість – 100 балів.		
	Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за залік
	90-100	A	зараховано
	80-89	B	
	70-79	C	
	60-69	D	
	50-59	E	

	26-49	FX	незараховано
	1-25	F	
Вимоги до письмової роботи	Виконання письмової роботи передбачає: 1) повторення здобувачами лекційного матеріалу та отриманих знань при підготовці та проведенні семінарських занять, самостійного опрацювання рекомендованої літератури з питань, що виносяться на модульний контроль 2) написання письмової контрольної роботи є обов'язковим для виставлення підсумкової оцінки. У випадку, якщо здобувач не написав контрольну роботу, він вважається таким, що не виконав усіх видів робіт, що передбачаються з даної дисципліни. 3) написання письмової роботи передбачає виконання здобувачами в аудиторії індивідуального завдання, що вимагає: виявлення розуміння сутності понять і термінів; вміння структурувати основні принципи та методи дослідження; знання теоретичних засад, завдань, методів. Загальна кількість – 20 балів. Контрольна робота включає: • 2 теоретичні завдання (оцінюється по 5 балів кожне); • 10 тестових питань (по 1 балу за кожне питання). Структура оцінювання відповідей на розгорнуті запитання: 1-4 б. – відповідь складається із 1–2 речень, містить узагальнюючу інформацію про стратегічний менеджмент або одиничні конкретні факти. 5-7 б. – відповідь не структурована, вступ і висновок відсутні; студент демонструє знання окремих політичних фактів, дат, подій, процесів, постатей та політичної карти або допускає значні помилки; не володіє термінами і поняттями; узагальнення відсутні. 8-12 б. – відповідь структурована в рамках основної частини, не містить яскраво вираженого вступу чи висновку; демонструє знання географії найбільш важливих, подій, процесів, постатей, допускає значні помилки; на задовільному рівні володіє термінами і поняттями; у відповіді практично відсутні узагальнення або вони дуже фрагментарні. 13-16 б. – відповідь структурована, містить або вступ або висновок; студент розкриває процес функціонування географічного державознавства в рамках конкретного питання із певними пробілами та розривами; демонструє знання значної кількості подій, процесів, постатей, проте допускає окремі помилки; володіє термінами і поняттями; робить фрагментарні узагальнення, усвідомлює роль і значення конкретних подій. 18-20 б. – відповідь детально структурована, містить вступ, основну частину та висновок; студент повноцінно розкриває процес в рамках конкретного питання; демонструє знання значної кількості конкретних подій, процесів, постатей; на високому рівні володіє термінами і поняттями; водночас робить узагальнення та висновки з питання, розуміє ширший контекст конкретних подій, усвідомлює їх роль і значення, демонструє володіння науковою літературою з теми. Контрольна робота здобувачами денної форми навчання виконується під час КСР.		
Семінарські	Відвідування та активна участь студентів у роботі семінарських занять		

заняття	також є обов'язковою умовою успішного складання курсу. Пропонуються наступні форми роботи на семінарських заняттях: виступ, опонування, рецензія, участь у дискусії. На семінарських заняттях оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований у виступах, активність при обговоренні питань, відповіді на питання експрес-контролю тощо. Критеріями оцінки при усних відповідях можуть бути: повнота розкриття питання; логіка викладення; впевненість та переконливість, культура мови; використання основної та додаткової літератури (монографій, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); аналітичність міркування, вміння робити порівняння, висновки. В сумі можна набрати 50 балів. Виступи на семінарських заняттях оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями: – «відмінно» (46-50) – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і будує відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок; – «добре» (40-45) – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу; – «задовільно» (26-39) – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю; – «незадовільно» (1-25) – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані. Усна відповідь може бути доповнена наочними посібниками, зокрема, візуалізованою презентацією (обсягом 10-15 слайдів), зміст та використання якої оцінюється окремо. Вимоги до презентації по індивідуальній (самостійній) роботі; візуалізований характер, гармонійне поєднання зображень та тексту, наявність самостійно підготовлених схем і таблиць; всі елементи презентації мають бути підготовлені студентом самостійно, із дотриманням вимог академічної доброчесності
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю за умови повного виконання всіх видів роботи, передбачених програмою навчальної дисципліни. Належне виконання: 1) змісту питань планів семінарських занять. Для цього необхідно готувати конспекти семінарських занять. Вітається якісна підготовка візуалізованих презентацій для відповідей на семінарські питання. 2) індивідуальної роботи.

	3) підсумкової контрольної роботи. Здобувач допускається до підсумкового контролю в травні за умови відпрацювання усіх «заборгованостей» та набору 50 і більше балів.
Підсумковий контроль	Підсумковий контроль рівня знань та успішності студентів передбачає виставлення підсумкової залікової оцінки. При поточному контролі оцінюються: систематичність роботи на практичних заняттях, рівень знань, продемонстрований у відповідях і виступах, активність при обговоренні питань, самостійне опрацювання тем, виконання індивідуальних завдань, контрольних (тестових) робіт. Підсумкова оцінка виставляється студенту в кінці семестру за результатами роботи на практичних заняттях, обговорення дискусійних питань, виконаних індивідуальних проектів та контрольних (тестових) завдань. Отримані «незадовільні» оцінки відпрацьовуються в обов'язковому порядку, але враховуються при додаванні оцінок і входять у загальну кількість отриманих оцінок.
8. Політика курсу	
<u>Політика курсу</u> полягає у послідовності набуття знань, умінь і навичок у ході лекцій, семінарських занять і самостійної роботи. Курс передбачає роботу в колективі. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Під час роботи над завданнями не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та доповіді мають бути авторськими оригінальними. Академічна доброчесність. Усі письмові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 25%. Списування під час контрольних робіт заборонені (в т.ч. із використанням мобільних пристроїв). Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та викладачів університету. Ознайомитися з даними положеннями та документами можна за посиланням: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/11/34-06_2022-polozhennia-pro-zapobihannia-akademichnomu-plahiatu-ta-inshym-porushenniam-akademichnoi-dobrochesnosti-1.pdf Відвідування занять Відвідування лекцій та семінарських занять для студентів є обов'язковим. Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання, за яке нараховуються бали. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу. Політика курсу передбачає перездачу усіх невиконаних завдань в силу серйозних запізнь на заняття або пропущених пар без поважних причин. За умови відсутності студента (-ки) на лекції чи семінарського заняття, отримання негативної оцінки на семінарських заняттях або ж невчасного виконання індивідуальної роботи визначений день для відпрацювання пропущених аудиторних занять, негативних оцінок та подачі індивідуальних робіт – середа, 16.00 год. – 17.00 год. У випадку негативної оцінки на третьому талоні або не допуску внаслідок не виконання навчального плану студент має право на повторне вивчення курсу. Неформальна освіта. Можливе зарахування результатів неформальної освіти у відповідності з Положенням про порядок зарахування результатів неформальної освіти в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf Можливе зарахування окремих тем через проходження відповідних курсів на дистанційних платформах:	

Основи ГІС <https://www.coursera.org/learn/gis>
 Cartographie thématique <https://www.coursera.org/learn/cartographie>
 Dénommer le monde : la politique des toponymes <https://www.coursera.org/learn/denommer-le-monde>

9. Рекомендована література

1. Геффернен Майкл. Значення Європи: Географія і геополітика. / пер. з англ. К.: Дух і літера, 2011. 464 с.
2. Шведа Ю.Р. Політичні партії у виборах: теорія та практики виборчої кампанії: навч.-метод. посіб. К: Знання, 2012, 373 с.
3. Купрієнко Д. А. Державна територія і державний кордон: навчальний посібник. Хмельницький: Видавництво НАДПСУ, 2014. 256 с.
4. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії. Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2001.
5. Голиков А. П. Вступ до економічної і соціальної географії. К.: Либідь, 1997.
6. . Дністрянський М.С. Політична географія України: навчальний посібник. Львів: ЛНУ Імені Івана Франка, 2014 348 с.
7. Гольцов А. Г. Геополітика і політична географія. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 416 с.
8. Петрінко В. С. Світовий процес і геополітика: Методичний посібник. Ужгород, 2014. 164 с.
9. Аджемоглу Д., Робінсон Д. Вузкий коридор. Держави, суспільства і доля свободи / Переклад з англійської Геннадій Шпак. К.: Наш Формат, 2020. 520 с.
10. Вегеш І., Вегеш М. Геополітична думка України наприкінці XIX – в першій половині XX ст. через призму державотворення. Geopolitical thought of Ukraine at the end of XIX – in the first half of XX century. Through the prism of state formation. Regionalna Revue / Regional Revue. Trebisov, Slovenska republika. 2020. No. 2. Vol. 1. P. 71–97.
11. Кобець Ю.В. Особливості регіональної політики сучасної Греції крізь призму політики Європейського Союзу. Вісник Прикарпатського університету. Політологія. – 2016. - №10. С.113-117.
12. Кобець Ю., Мадрига Т. Державна міграційна політика України в умовах повномасштабного вторгнення. Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії. 2023, № 48. С.252-259.

Юлія Кобець